

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

**Ymateb i adolygiad thematig Estyn o
ansawdd addysg a hyfforddiant ym maes iechyd
a gofal cymdeithasol oedolion**

ISBN digidol 978 1 4734 6682 1
© Hawlfraint y Goron Mehefin 2016
WG28054

Teitl yr adroddiad:

Adolygiad Pwnc: Gofal – Ansawdd addysg a hyfforddiant ym maes iechyd a gofal cymdeithasol oedolion.

Manylion yr adroddiad

Diben yr adroddiad thematig hwn yw rhoi cyngor i Lywodraeth Cymru ar safonau ac ansawdd presennol addysg a hyfforddiant ym maes gofal cymdeithasol oedolion a gyflwynir gan sefydliadau addysg bellach (SABau) a darparwyr dysgu yn y gwaith (DYYG) ledled Cymru. Mae'r adroddiad hefyd yn ystyried ansawdd yr addysgu, y ddarpariaeth a'r arweinyddiaeth a rheolaeth mewn rhaglenni hyfforddi gofal cymdeithasol oedolion. Mae'r adroddiad yn canolbwyntio'n bennaf ar hyfforddiant ar gyfer gweithwyr gofal mewn cartrefi gofal preswyl a lleoliadau gofal cymdeithasol oedolion eraill. Er bod y materion yn debyg, nid yw'r adroddiad yn canolbwyntio ar olaf cartref. Nid yw'r adroddiad yn rhoi sylwadau ar berthnasedd nac addasrwydd y cymwysterau gan fod hyn yn fater i Cymwysterau Cymru, sydd wedi cynnal ei adolygiad annibynnol ei hun o gymwysterau Iechyd a Gofal Cymdeithasol.

Crynodeb o'r prif ganfyddiadau

Bu cynnydd yn niferoedd y dysgwyr sy'n cael hyfforddiant ar gyfer gweithio yn y sector iechyd a gofal cymdeithasol oedolion mewn Darparwyr Dysgu yn y Gwaith ac AB. Fodd bynnag, mae darlun amrywiol o gyfraddau cwblhau, cyrhaeddiad a llwyddo ar draws y lefelau diploma yn y ddau fath o ddarparwr.

Mae dilyniant dysgwyr trwy lefelau cymhwyster yn ddibynnol ar natur rolau swydd a pharodrwydd cyflogwr i ddarparu cyfleoedd i ddysgwyr gael profiad, cael hyfforddiant a dysgu, a chael eu hasesu ar gyfer cymhwyster uwch. Gan fod rôl gweithiwr gofal yn brysur a heriol, nid yw amgylchiadau yn y gwaith yn aml yn ffafriol i hyfforddiant ychwanegol, ac o ganlyniad, mae dilyniant yn aml yn anodd.

Mae addysgu dulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ar bob lefel yn aneffeithiol yn y mwyafrif o achosion. Ni all tua hanner y dysgwyr roi diffiniad gwybodus o ddulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn, yn eu portffolios neu pan gânt eu holi, er bod aseswyr wedi cymeradwyo bod yr uned yn dderbyniol.

Mae angen lefel dda o fedrau lythrennedd a rhifedd ar staff sy'n gweithio mewn

lleoliadau gofal er mwyn deall a chyfleu cyfarwyddiadau, ysgrifennu adroddiadau a rhoi meddyginiaeth. Mae angen iddynt gyfathrebu'n effeithiol ar lafar ac yn ysgrifenedig â chydweithwyr a phobl sy'n derbyn gofal hefyd. Mewn ychydig o achosion nid oes gan aseswyr fedrau llythrennedd a rhifedd digon da eu hunain.

Yn gyffredinol, mae cyflogwyr yn hapus â gwybodaeth a gallu hyfforddwyr ac aseswyr o ddarparwyr SAB a DYYG pan fyddant yn cyflwyno cymwysterau lefel 2 a lefel 3. Fodd bynnag, mewn rhai o'r cartrefi gofal yr ymwelwyd â nhw, cwynodd rheolwyr fod lefel wael gwybodaeth hyfforddwyr ac aseswyr yn

cyfrannu at dderbyn safonau isel wrth arsylwi ac asesu gwaith dysgwyr.

Mae beichiau achos ar gyfer aseswyr yn amrywio'n fawr a gall hyn arwain at ymweld â dysgwyr yn anaml. Mae ymweliadau mor anaml yn golygu nad yw dysgwyr yn cael y cymorth sydd ei angen arnynt i wneud cynnydd yn eu dysgu. Mae nifer sylweddol o aseswyr yn credu bod eu beichiau achos yn rhy fawr a'u bod dan bwysau gan ddarparwyr i gwblhau cymwysterau gyda'u dysgwyr mewn cyfnod mor fyr â phosibl.

Mewn llawer o achosion, nid yw cytundebau lefel gwasanaeth rhwng y dysgwr, yr asesydd a'r cyflogwr yn effeithiol, ac nid yw darparwyr yn manteisio ar fedrau a phrofiad cyflogwyr nac yn cynnwys cyflogwyr yn ddigon agos â'r dysgu a'r asesu yn y gwaith.

Argymhelliad 1 i 5

Dylai darparwyr:

A1 Gwella dealltwriaeth dysgwyr o ddulliau sy'n canolbwyntio ar yr unigolyn ac addysgu ac asesu'r dulliau hyn

A2 Gwella llythrennedd a rhifedd dysgwyr a'r cymorth, yr asesu a'r cynlluniau gweithredu ar gyfer y medrau hyn

A3 Sicrhau bod gan aseswyr feichiau gwaith hylaw fel bod eu hymweliadau â hyfforddeion yn digwydd yn ddigon aml a'u bod yn ddigon hir

A4 Gwneud yn siŵr bod aseswyr yn meddu ar wybodaeth a medrau ar lefelau addas i gynorthwyo dysgwyr yn llawn

A5 Gwella cytundebau lefel gwasanaeth gyda chyflogwyr, a chynnwys cyflogwyr fwy mewn hyfforddi ac asesu dysgwyr

Ymateb Llywodraeth Cymru:

Argymhellion ar gyfer colegau addysg bellach a darparwyr dysgu yn y gwaith yng Nghymru yw'r rhain. Mae yna rai cymariaethau â chanfyddiadau adolygiad diweddar Cymwysterau Cymru o gymwysterau lechyd a Gofal Cymdeithasol, a nododd rai problemau ynglŷn ag arferion asesu hefyd. Byddwn yn sefydlu gweithgor gydag Estyn, ColegauCymru, Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru a Cyngor Gofal Cymru i adolygu canfyddiadau'r adroddiad ac i lunio cynllun gweithredu.

Argymhelliad 6

Dylai Llywodraeth Cymru:

A6 Cynorthwyo darparwyr i wella arferion asesu a hyfforddiant a chymhwysedd

aseswyr trwy weithio gyda chyflogwyr, Cyngor y Gweithlu Addysg, ColegauCymru a Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru i ddarparu digwyddiadau datblygiad proffesiynol.

Ymateb Llywodraeth Cymru:

Mae adroddiad Estyn yn mynegi nifer o bryderon am ansawdd addysgu ac asesu ym maes addysg bellach a dysgu yn y gwaith. Mae yna rai cymariaethau â chanfyddiadau adolygiad diweddar Cymwysterau Cymru o gymwysterau lechyd a Gofal Cymdeithasol, a nododd rai problemau ynglŷn ag arferion asesu hefyd.

Byddwn yn sefydlu gweithgor gydag Estyn, ColegauCymru, Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru a Cyngor Gofal Cymru i adolygu canfyddiadau'r adroddiad ac i lunio cynllun gweithredu. Mae angen i

ddarparwyr dysgu yn y gwaith unigol fynd i'r afael â rhai o'r argymhellion, a byddwn yn gweithio gyda Phennaeth Ansawdd newydd Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru i sicrhau bod y rhain yn cael sylw. Fodd bynnag, mae'r arolwg hefyd yn nodi'r angen am raglen Cymru gyfan o ddatblygiad proffesiynol parhaus i ymarferwyr. Byddwn yn ystyried hyn gyda'r gweithgor ac yn cyflwyno rhagor o gyngor i Weinidogion cyn toriad yr haf.

Argymhelliad 7

Dylai Llywodraeth Cymru:

A7 Gwella'r drefn ar gyfer casglu data ar gyrchfan dysgwyr

Ymateb Llywodraeth Cymru:

Rydym yn cydnabod yr angen i wella data ar gyrchfannau dysgwyr ym mhob sector, ac wedi ymrwmo i ddatblygu mesurau perfformiad sy'n adlewyrchu blaenoriaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer medrau a thwf. Rydym wedi cytuno 'mewn egwyddor' i gymryd rhan yn rhaglen gysylltu data gynhwysfawr Llywodraeth y DU, sef yr Astudiaeth Ganlyniadau Addysg Hydredol. Mae'r rhaglen hon yn cysylltu data am ddysgwyr ym mhob cam â data am enillion a budd-daliadau, sy'n golygu bod modd cyfrif mesurau cyrchfannau a chael gwybodaeth i lywio ymchwil ehangach ar gynnydd a chanlyniadau dysgwyr. Ar hyn o bryd rydym yn trafod amserlen gyda Llywodraeth y DU ac yn gobeithio cynnal ymarfer paru peilot gyda data dysgwyr Cymru yn ddiweddarach eleni. Bydd cyngor pellach yn cael ei roi i Weinidogion ar ôl cytuno ar yr amserlen.

Manylion y cyhoeddiad

Cyhoeddwyd yr adroddiad ar 19 Mai 2016 a gellir ei weld ar wefan Estyn www.estyn.gov.uk